

MAKTABLARDA MUSIQA FANINING YOSHLAR VAQTINI TO'G'RI TASHKIL ETISH VA IJODIY QOBILIYATINI OSHIRISHDAGI MA'NAVIY AHAMIYATI

Begboyeva Dilnoza Erkinboyevna

Samarqand viloyati Bulung'ur tumani Maktabgacha ta'lim va maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi 36- umumiy o'rta ta'lim maktabi musiqa fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktablarda musiqa ta'limini tashkil etish haqida so'z yuritilgan. Musiqa ta'limining yoshlar qobiliyatini oshirishdagi ahamiyati haqida ayrim mulohazalar bildirilgan. Tavsiya sifatida ba'zi yangicha yondashuvlar xususida to'xtab o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *musiqa ta'limi, metod va usullar, san'at va madaniyat, adabiyot, texnologik rivoj, yondashuv, pedagogik mahorat, qobiliyat, iste'dod.*

Musiqa ta'limi, ta'lim oluvchining musiqa bilimini o'rganish uchun amalga oshiriladigan jarayonlarni ifodalaydi. Bu, musiqani o'rganish, ijro etish va tahlil qilishga oid tushunchalarni o'rgatuvchi metodlar va usullardan iborat. Musiqa ta'limi samaradorligi, o'quvchilar uchun yaxshi natijalarni olish, ularning musiqa bilimini o'zlashtirish va rivojlantirishga erishishga qaratiladi.

Musiqa ta'limining samaradorligi bir nechta omillar bilan ta'sir qilishi mumkin. Bu omillar o'quvchining o'zining talanti va qobiliyatiga, o'qituvchining tajribasi va tayyorligiga, o'quv jarayonining sifati va metodikasi, o'quv dasturlarining to'g'ri tanlashi va amalga oshirishi, hamda o'quvchining motivatsiyasi va istagiga bog'liq bo'ladi.

Maqsadga muvofiq tayyorlangan va o'qituvchining ko'rsatgan fikrlar va bilimlar, o'quvchilarni musiqa qobiliyatlarini rivojlantirishda yordam beradi. Qo'llanmalar, darsliklar, audio vizual vositalar va interaktiv dasturlar kabi o'quv-uslubiy materiallar o'quvchilarga o'zlashtirish va tashkil etish jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Bundan tashqari, musiqa ta'limining samaradorligini oshirish uchun o'quvchilarga amaliy mash'ulotlar va musiqaviy tajriba muhimdir. Ular o'zlarini ijro etish orqali va boshqalar bilan jamoatchilikda musiqa qilish orqali o'z ustaliklarini rivojlantirishlari mumkin.

Samarador musiqa ta'limi tizimlari o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ijro etish va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish va shaxsiy rivojlanishlarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Bu samaradorlik, musiqa ta'limining yanada sifatli va mustahkam bo'lishiga olib keladi va o'quvchilarning musiqa ustaliklarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Musiqa ta'limi, musiqa san'atini o'rganish va o'rgatishning ilmiy va amaliy asoslarini o'z ichiga olgan ilmiy soha hisoblanadi. Bu sohada o'quvchilarga musiqani tushunish, ijro etish va yaratish umumiy bilimlari beriladi.

Musiqa ta'limi, muzaffarlik, harmoniya, melodiya, ritm va boshqa musiqa asoslari b'yicha ta'lim beradi. O'quvchilar musiqa notalarini o'qishni, musiqani ijro

qilishni va musiqa qo'llanmasini tushunishni o'rganadi. Ular musiqa tarixi, musiqa janrlari, musiqa tahlili va musiqa yaratishning asosiy prinsiplari haqida bilim olishadi.

Musiqa ta'limi metodi va usullari o'zgarib kelgan va har bir ta'lim maskanida turlicha bo'lishi mumkin. Bu dastlabki o'quvchilarga musiqa o'ziga xosligini tushunishga yordam beradigan umumiy bilimlarning o'rgatilishi va keyinchalik o'quvchilarni o'zlarining xususiyatlariga mos keladigan individual o'qitish usullarini o'z ichiga oladi.

Musiqa ta'limi o'quvchilarga turlicha usullar bilan o'rgatiladi, va bu usullar o'quvchining darajasi, maqsadi va o'zining o'ziga xosliklari asosida tanlanadi. Quyidagi usullar musiqa ta'limida ko'p foydalaniladigan usullardan ba'zilaridir:

Boshlang'ich musiqa ta'limi: Bu usulda o'quvchilar musiqa asoslarini o'rganish bilan boshlanadi. Ular notasini o'qishni, ritmni o'rganishni va musiqaviy terminologiyani tushunishni o'rganishadi. Boshlang'ich musiqa ta'limida o'quvchilar qo'llanmalar, musiqaviy qo'llanmalar va darsliklardan foydalanishadi.

Alohida darslar: Alohida darslar o'quvchiga shaxsiy ravishda o'qitish imkonini beradi. Alohida darslar o'quvchining o'zining mahoratini rivojlantirishga yordam beradi va o'qituvchi o'quvchining o'zini boshqarish usullarini boshqarish imkonini beradi.

Guruh darslari: Guruh darslari o'quvchilarni birlashtiradi va ularga bir xil mavzular ustida o'qitish imkonini beradi. Bu usulda o'quvchilar bir-birlari bilan muloqotda bo'lib, jamoatchilik ruhini rivojlantirishadi. Guruh darslarida o'quvchilar musiqani ijro etish va boshqa musiqa asoslari bo'yicha amaliy mashg'ulotlar bilan tanishishadi.

Konservatoriyalar va akademiyalar: Profesional sifatida musiqa o'rganishni istagan o'quvchilar konservatoriyalar va akademiyalarda o'qish imkoniga ega bo'ladi. Bu institutlar musiqa ta'limining o'ziga xos yo'nalishlariga ega bo'lgan o'quv rejalari va darsliklari bilan tanishish imkonini beradi. Konservatoriyalar va akademiyalar o'quvchilarni konsertlar, ijrochilik mashg'ulotlari va yaratishlarini rivojlantirish uchun imkoniyatlar ham taqdim etadi.

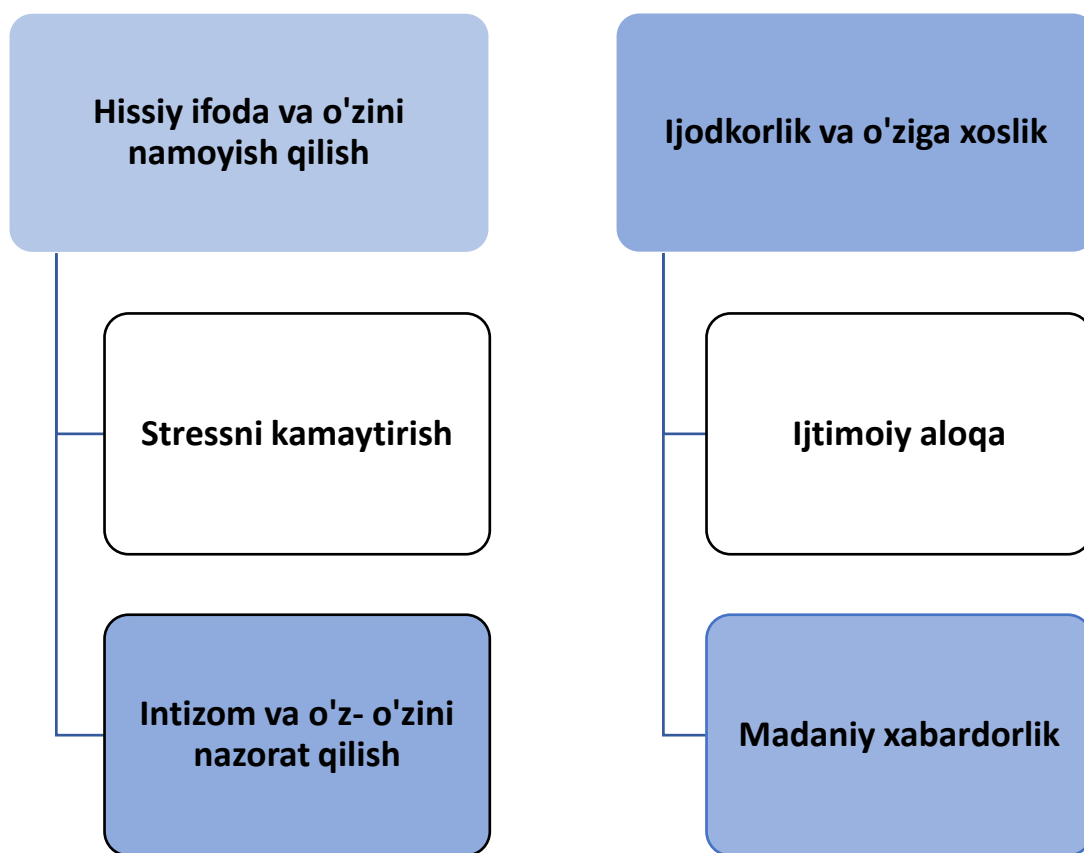
Texnologik usullar: Texnologik rivojlanish bilan birga, musiqa ta'limi internet va kompyuter dasturlari orqali o'qitish usullarini kengaytirib bordi. Onlayn musiqa

darslari, interaktiv darsliklar, musiqaviy ilovalar va o'quv dasturlari o'quvchilarga musiqa o'rganishni yanada qulaylashtiradi.

Musiqa ta'limida usullar o'quvchining bajarish imkoniyatlari, talablarining darajasiga va maqsadlariga mos kelishi uchun moslashtiriladi. O'quvchilarni yaratishga yo'naltirish, ijrochilik mahoratini rivojlantirish va musiqaviy kariyerani rivojlantirishning bir qator usullari mavjud.

Musiqaning yoshlar ma'naviyatiga yetarlicha hamda turli jihatlari mavjud. Musiqa yoshlarning shaxsiy, hissiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Musiqaning yoshlarga ijobiy ta'sirlaridan ba'zilar:

Musiqa yoshlar uchun ifoda shakli hamdir. Bu yoshlarga hissiy, aqliy va ijtimoiy jihatdan boy tajriba bilan ta'minlash orqali o'zlarini kashf etishlari, rivojlanishi va o'sishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. M. A. Nurmatova «Musiqqa o'qitish nazariyasi, metodikasi va maktab repertuar» fani bo'yicha ma'ruzalar matni -Ur., 2006
2. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.–T.: “O'zbekiston”. – 2017.
3. Yunusov R. O'zbek xalq musiqqa ijodi. (ilmiy – usluby tavsilar) II qism. - T.: “Sharq”. 2000 -